

Mick fogta poharát és átment. Szerencsére Fottrell egyedül volt. Régimódi tisztelgéssel felállt és kezet nyújtott.

– Nahát, az Isten bocsássa meg, de maga engem biztosan követ dektívíleg?

24 Flann O’Brien

Mick nevetett.

DALKEY-I

– Dehogy. Nyugodtan meg akartam inni valamit, és azt hittem, idelent nem ismer senki.

VALLOMÁSOK

– Á, de az ördög nem feledkezik meg a saját gyermekeiről.

(részlet)

Furcsamód ez a be nem tervezett találkozó az őrmesterrel nem látszott füstbe kergetni Mick félig született vágyát a magányra. Tulajdonképpen még örült is, hogy látja az őrmestert. Újra exkuzálta magát, hogy még mindig nem vitte el a biciklijét a dalkey-i örsről. Az őrmester kihúzta hosszú felső ajkát a pohár söréből, és egy fintorral adott teljes feloldozást.

– Ahol a bicikli most van – mondta komolyan –, az sokkal biztonságosabb hely, mint maga a főfő-út, intuitíve.

– Ó, csak azt gondoltam, hátha útban van.

– Lakat és kulcs alatt van a kettes számú zárkában, maga pedig sokkal szerencsésebben jár egészségileg, ha el van tőle választva. Mondja csak tényállásilag: hogyan találta ott Pluck közrendőrt?

– Már találkoztam vele régebben, hogyne. Nagyon kedves ember.

– Mit csinált éppen perceptíve?

– Egy defektet javított buzgón.

– Aha!

Az őrmester kacarászott, kortyolt még egyet a poharából és kissé öszszeráncolta homlokát, ahogy elgondolkodott.

– Ez már a harmadik defekt hét nap alatt – mondta olyan hangon, mintha elégedett lenne.

– Ez aztán rémes statisztika – felelte Mick. Sima balszerencse, vagy a rossz utak?

– A Tanács a ludas a kis mellékutak miatt, ami Írország szégyene. De Pluck közrendőr hétfőn fél egykor, szerdán kettőkor és vasárnap fél hatkor kapta a defekteket.

– Honnan a csudából tudja? Naplót vezet róluk?

– Nem. Azért tudom a dátumokat és időpontokat ilyen punctualiter, mert szerény személyem követte el a defekteket a zsebkéssel.

– Jó ég, miért?

– Pluck közrendőr jó szerencséje végett. De ahogy itt üldögéltem,

eltöprengtem meditatívén azokon a beszélő filmekken, amiket az emeleten adnak. Micsoda különös furmányos tudományosság biz az.

– Komoly előrelépés a némafilmekhez képest.

– Tudja, hogy működnek?

– Ó, igen. A fotoelektronikus cella.

– Akkor jó. Ha a fényt hanggá lehet változtatni, miért ne lehetne a hangot fényé?

– Úgy érte feltalálni a fonoelektronikus cellát?

– Hát bizonyos pontossággal szólva igen, de az igaz, hogy ez a találmány kemény egy dió lenne. Igazán gyakran tűnődöm rajta, milyen fényt adna a nemes Amerikai Alkotmány Roosevelt elnök hangján.

– Nagyon érdekes gondolatmenet.

– Vagy Arthur Griffith egy beszéde?

– Úgy ám.

– Charles Stewart Parnellnek kedves gondolata volt, hogy Írország minden bánata és könnye a zöld iránti nagy szeretetből fakad. Csavarjatok engem a zöld lobogóba, fiúk. Ha annak a nagyszerű embernek a beszédeit átvezetnék a cellán (és bizony hosszú hónapokat töltött ő a cellában), nagyon hemokromikus lenne azt állítani, hogy az eredmény vakító zöld fény lenne?

Mick nevetett ezen és az egész csudaötleten. Valami rémlett neki, hogy egy „orgona” fényt vetített, elbűvölő színkeverékeket „jät-zott” egy vászonra. De az nem az volt, amit az őrmester kitalált.

– Igen. És milyen színű lenne Caruso hangja, vagy John McCormacké, amint a *Lenn a fűzligetben*-t éneкли? De mondja csak, őrmester úr. Miért lyukasztja ki folyton Pluck közrendőr kerekét?

Az őrmester intett a pincérnőnek, rendelt egy sört magának és egy kis üveget „abból” a barátjának. Akkor bizalmasan előrehajolt.

– Felfedezte-e, vagy hallott-e valaha a molyekulákról? – kérdezte.

– Persze.

– Meglepné-e, vagy ágynak dőntené-e, ha azt mondanám, hogy a Molyekulaelmélet munkál a dalkey-i körzetben?

– Hát... igen is és nem is.

– Szörnyű pusztítást végez – folytatta –, a lakosság fele ettől szenved, rosszabb, mint a himlő.

– Nem vehetné ezt kézbe a tisztiorvos, vagy az Országos Pedagógiai Intézet, vagy gondolja, hogy a családfőkre tartozik?

– Mindennek a zárja, nyitja, kulcsa – válaszolta szinte dühödten –, a Megyei Tanács.

– Igen bonyolult dolognak tűnik.

Az őrmester nyelt egy ínyenc kortyot, gondolataiba mélyedve.

– Michael Gilhane, egy ember, akit ismerek – mondta végül –, jó példa arra az emberre, akit majd a sírba visz a Molykulaelmélet. Megdöbbené az az ominózus hír, hogy őt a biciklivé válás fenyegeti?

Mick udvarias értetlenséggel megrázta a fejét.

26 – Majdnem hatvan éves egyszerű számítás szerint – mondta az őrmester –, és ha ő az, nem más, akkor nem kevesebb, mint harmincöt éve rója biciklin a köves partokat, meg föl-le a meredélyes dombokon, meg le a mély árkokba, ha az út félrecsúszik télvíz idején. Mindig, a nap minden órájában megy valamely bizonyos cél felé a biciklijén, és minden második órában jön onnan visszafelé. Ha a biciklijét nem lopnák el minden hétfőn, már biztosan túl lenne félúton.

– Félúton hová?

– Félúton oda, hogy belőle is átkozott bicikli legyen.

Vajon Fottrell őrmester ez egyszer túlságosan felöntött a garatra? A képzeletének szüleményei rendszerint mulattatóak, de nem annyira, ha érthetetlenek. Amikor Mick valami ilyesmit mondott, az őrmester türelmetlenül rámeredt.

– Tanulmányozta valaha a Molykulaelméletet legénykorában? – kérdezte. Mick azt mondta nem, nem túl részletesen.

– Ez bizony igen komoly deficit és obskúrus felfokozatosság – mondta szigorúan –, de elmondom a lényegét. Minden dolog saját apró molykuláiból tevődik össze, amelyek körkörösén repkednek, meg ívekben, meg cikcakkokban, és megszámlálhatatlan féle más alakzatokban, amikből még elmondani is túl sok van kollektíve, és ezek sosem maradnak veszteg, se nyugton, csak tekeregnek, meg nyilallnak ide meg oda, folyton mennek. Tud követni agyilag? Molykulák?

– Azt hiszem, igen.

– Olyan elevenek, mint húsz vásott manó, akik lapos sírkő tetején ropják a csúrdöngölőt. Most vegyünk egy birkát. Mi más a birka, mint sok millió pici darab birkaság, amely ott viharzik és bonyolult alakzatokat repül a jószágban. Mi más lenne?

– Ettől a birka biztosan megkergülne – jegyezte meg Mick –, különösen, ha a viharzás a fejében is megy.

Az őrmester erre úgy nézett rá, amit maga is úgy írt volna le, hogy non-possum, meg noli me tangere.

– Ez igen meggondolatlan megjegyzés volt – mondta csípősen –, mert az idegszálak és maga a birka feje ugyanarra a srófra pörögnek, a két pörgés pedig kioltja egymást, és kész is – mintha egy olyan törtet akarna egyszerűsíteni, amelynek a számlálója és a nevezője is öt.

– Az igazat megvallva erre nem gondoltam.

– A molykulák azok egy igen bonyolult elmélet, amit algebrai úton ki lehet számolni, de csak fokozatosan vonalzókkal, meg koszinuszokkal, meg más ilyen műszerekkel, és a végeredménynél maga se hiheti el, egyáltalán mit bizonyított be. Ha ez történik, vissza kell menni, amíg olyan helyre nem ér, ahol még elhitte a saját tényezőit meg számait, pontosan úgy, ahogy az a Hall és Knight féle Algebrában elő van vezetve, aztán továbbmegy attól a bizonyos helytől, míg az egész kemény diót teljesen el nem hitte, és nem maradtak itt-ott darabkák, amiket csak félig hitt el, vagy kétségek a fejében, amelyek úgy böknek, mint a hálóing leszakadt gombja az ágy közepén.

27

– Teljesen igaz – mondta Mick rövid habozás után.

– Ha egy követ elég erősen és elég gyakran megüt egy vaskalapáccsal, a kő néhány molykulája átmegy a kalapácsba, és ellenkezőlegesen hasonlatossággal.

– Ez közismert – helyeselt Mick.

– Ennek bruttó és nettó eredménye az, hogy azok az emberek, akik természetes életük nagy részét vas biciklikén tekerik le a körzet köves partjain, személyiségüket összekeverik a biciklijeik személyiségével a kölcsönös molykulafelcserélő-dés eredményeképpen, és meglepődne, ha tudná, hányan vannak a vidéken, akik majdnem félig emberek, félig biciklik.

Mick elképedve kapott levegő után, ami olyan hangot keltett, mint amikor a levegő szusszan ki egy súlyos defektből.

– Jó ég, gondolom, igaza lehet.

– És kimondhatatlanul megzöttyenne, ha tudná, hány jókötésű bicikli tartja szerencséjének, hogy emberség jutott neki osztályrészüll.

Ekkor az őrmester elővette a pipáját, amit igen ritkán tett nyilvánosan, és szóltanul hozzáfogott az egész embert igénylő feladathoz, hogy megtöltse és –tömje azt nagyon sötét dohánnyal ütötkopott bádogdobozából. Mick elkalandozott és falusi tájak jutottak eszébe, ahol megfordult fiatalabb éveiben. Egy helyre gondolt, ahol annak idején szeretett lenni.

Barna és fekete ingoványok sorakoztak takarosan elrendezve az út mindkét oldalán, bennük itt-ott szögletes dobozok kifaragva, sárgásbarna-barnássárga vízzel töltve. Messze az ég alatt aprócska emberek görnyedtek tőzegásás fölé: akkurátusan formázott hantokat vágta ki speciális ásójukkal és olyan magas emlékművet emeltek belőlük, mint egy lovasszekér. Hangok érkeztek felőlük, amelyeket a nyugati szél szállított füléig tértésmentesen, nevetés és fütyü hangját, valamint régi lápi dalok versszak-töredékeit. Közlebb, három fa védelmében állt egy ház, körülötte boldog baromfinép csipegetett, kapirgált és lármás eszmecserét folytatott fáradhatatlan tojástermelés közepette. Maga a ház csendes volt és hangtalan, de a kéményből felszálló

lomha füst-baldachin jelezte, hogy odabenn az emberek serényen dolgoznak. Előtte futott az út függén át a síkon, majd kissé megpihent, hogy lassan felkaptasson egy rá váró dombra magas fű, szürke kősziklák és ágas-bogas satnya fák tövében. Feje fölött mindent az áttetsző, áthatolhatatlan, kifejezetten 28 hetetlen és hasonlíthatatlan ég uralt, benne takaros felhősziget horgonyzott békésen Mr Jarvis pajtájától két yardra jobbra.

A látvány valódi volt és kétségbevonhatatlan, de elütött az őrmester mondókájától. Hát nem iszonyú volt a feltételezés, hogy a távolban tőzeget ásó emberek részben biciklik? Oldalról rásandított. Most már összepakolta tőzegszerű dohányát és elővett egy doboz gyufát.

– Biztosan nem téved a biciklik emberségét illetően? – érdeklődött Mick. – Nincs ez ellentétben az eredendő bűnnel? Vagy a Molekulaelmélet tényleg olyan veszélyes, amint maga mondja?

Az őrmester vadul megszívta pipáját, ahogy gyufája ellobbant.

– Kétszer, vagy háromszor veszélyesebb, ha minden igaz – válaszolt komoran. – Kora reggel gyakran gondolom, hogy négyszer, és a teremtésit, ha pár napig idejönne lakni, az obszervációit és inspekcióit pedig szabadjára engedné, megtudná, milyen biztos a bizonyosság biztossága.

– Pluck közrendőr nem úgy nézett ki, mint egy bicikli – mondta Mick. – Nem volt rajta hátsó kerék, sőt még annyi sem, mint egy csengő a jobb hüvelykén.

Az őrmester enyhén szánakozva nézett rá.

– Nem várhatja tőle, hogy kormányrudat növevessen a nyakából, de én már láttam, amint ennél még akutabban leírhatatlan dolgokat művelt. Észrevette már, milyen furán viselkednek a biciklik errefelé, azaz az inkább-ember-biciklik?

– Nem én.

– Valóságos katasztrófa. Ha valaki hagyja, hogy a dolgok túlságosan elfajuljanak, nem lehet sokat látni, mert hosszú időt tölt könyéssel a falnak támaszkodva, vagy az út mellett állva egyik lábával kitémasztva. Az ilyen ember nagy büverejű és intenzitású hiábavalóságos jelenség, és roppant veszélyes portéka.

– Úgy érti, másokra veszélyes?

– Magára és mindenkire. Egyszer ismertem egy Doyle nevű embert. Harmincegy százalékos volt.

– Hát, ez nem túl súlyos.

Az őrmester nagy műgonddal pöfékelt, pipája már teljes rendben üzemelt.

– Talán. Hála nekem. Három Doyle fivér volt a háznál, és túl nyomorúságosan szegények voltak ahhoz, hogy fejenként legyen egy biciklijük. Egyesek sosem tudják meg, milyen nagy szerencsájuk van, hogy szegényebbek a többiekénél. De a teringtét, az egyik fivér nyert tíz fontot a John

Bullon. Amikor pontos hírért hallottam ennek az eseménynek, tudtam, hogy gyors lépéseket kell tennem, ha nem akarom, hogy két új bicikli kerüljön a családba, mert megértheti, csak korlátozott számú biciklit tudok ellopni havonta. Szerencsére jól ismertem a postást, és beszéltem a fejével, hogy térítse a csekket hozzám. A postás! Ó, te jószagú hétoltári gereblye! 29

A jelek szerint eme közszolgálati alkalmazott keltette emlékei indították az őrmestert szomorú, keserű kacajra, és vörös kezeivel való keszesza integetésre.

– A postás? – kérdezte Mick.

– Hetvenegy százalék – mondta halkán.

– Atyaisten!

– Huszonkilenc mérföldes körút a biciklin negyven éve minden áldott nap ha esik, ha fúj. Nagyon kevés remény volt rá, hogy valaha is ötven alá lehet szorítani az értékét. Mondtam neki, hogy váltsa be a csekket egy félreeső állomáson, és a köz érdekében paternálisan megosztottunk a pénzen.

Furcsamód Mick nem érezte úgy, hogy az őrmester sikkasztott; inkább igaz emberi érzések vezették, és a postás állapota azt igazolta, hogy nem történt erkölcsi botlás.

Megkérdezte az őrmestert, hogy a bicikli a maga részéről hogyan viselkedik nap mint nap ilyen helyzetben.

– A magas homo sapiens tartalommal rendelkező bicikli viselkedése – magyarázta az őrmester –, nagyon ravasz és egészen figyelemre méltó. Sosem látni őket maguktól mozogni, de váratlanul bukkannak fel ott, ahol a legkevésbé lehet rájuk számítani. Látott már biciklit a meleg konyhában a kredenchez támaszkodni, miközben odakint zuhog?

– Láttam.

– Nem túl messze a tűztől?

– Igen.

– Elég közel a családhoz, hogy hallhassa, miről beszélgetnek?

– Gondolom.

– Nem ezer mérföldre onnan, ahol az ételmezt tartják?

– Ezt még nem vettem észre. Úristen, azt akarja mondani, hogy ezek a biciklik *ennivalót esznek*?

– Még sosem látták őket közben, még senki sem kapta őket rajta azon, hogy tele a szájuk mákos rétesrel. Mindössze annyit tudok, hogy az ennivaló eltűnik.

– Mi?!

– Nem egyszer vettem már észre morzsát néhány ilyen úriember első kerekénél.

Mick lagymatagon intett a pincérnőnek és rendelt még egy italt. Az őrmester halálosan komolyan beszélt, ehhez nem fért kétség. És még ezt az embert akarta megkérni, legyen segítségére a nagy Szent Ágoston rejtélyben. Furcsán lehangoltnak érezte magát.

30 – Senki rá sem hederít – mondta halkán az őrmester. Tom azt hiszi, Pat tehet az eltűnt elemőzsiáról, Pat azt hiszi, Tom volt a tettes. Nagyon kevés ember sejti, mi is megy végbe egy ilyen félelmetesen infrakcionális házban. És ez még nem minden... de jobb nem beszélni róla.

– Na, de őrmester úr. Milyen más dolgok vannak még?

– Hát, női biciklin kerekező férfi. Ez a kénköves erkölcstelenség nevetőbbja, a plébánosnak jogában állna megtiltani, hogy az ilyen züllött alak csak az orrát is bedugja a templomba.

– Igen... az ilyen viselkedés nem helyénvaló.

– Isten kegyelmezzen az olyan országnak, amelyiket ilyen dolgok gyengítenek. Megérnénk, hogy a biciklik szavazójogot követelnek, székért folyamodnának a Megyei Tanácsban, hogy aztán még göröngyösebbé tegyék az utakat a saját alantas céljaik érdekében. De ezzel szemben és másfelől a jó bicikli nagyszerű társ, barát, sok örömet szerez.

– Hát én akkor sem valószínű, hogy még egyszer felszállok az én biciklimre, amit ott őriznek az örsön Dalkeyben.

– Hát, rendben, módjával jó dolog, kitarotvá és acélossá tesz. De a túl messze és túl gyakran való gyaloglás sem biztonságos egyáltalán. Ahogy a lábai az útnak csapódnak, bizonyos mennyiség az útból följön magába. Azt mondják, ha az ember meghal, visszatér a porba funereálisan, de a túl sok gyaloglás sokkal előbb feltelít porral (azaz darabonként eltemeti az úton), és féluton elébe megy a halálnak. Nem egykönnyű kideríteni akkurátusan, mi a legjobb módja a helyváltoztatásnak.

Kis csend állt be. Mick arra gondolt, megemlíti, mennyire marad valaki érintetlen, ha kizárólag légi úton közlekedik, de végül úgy döntött, mégsem; az őrmester bizonyára a költség oldaláról tenne ellenvetést. Mick észrevette, hogy az őrmester arca elfelhősödik, és a pipája csutorájába bámul.

– Bizalmasan megosztok magával egy titkot – mondta halkán. – Saját nagyapám nyolcvanhárom éves volt, amikor eltemettük. Halála előtt öt évig már ló volt.

– Ló?!

– Ló mindenben, kivéve a külsődleges külsődlegességeket, mert hosszú éveket töltött az életéből – túlon túl sokat is a biztonság szempontjából, úgy éljek – nyeregben. Általában lusta volt és csöndes, de időnként rövid galoppban tört ki, és remek stílusban ugratta át a sövényeket. Látott már embert két lábon galoppozni?

– Nem.

– Hát, abból, amit nekem mondtak, hatalmas látvány. Mindig mondogatta, hogy megnyerte a Grand Nationalt, amikor még sokkal fiatalabb volt, és a családját majd a sírba vitte a bonyolult akadályokról és lehetetlen magasságokról szóló történeteivel.

– És a nagypapja a túl sok lovaglás miatt került ebbe az állapotba? 31

– Erről van szó. Öreg lovának, Dannek pont ellenkezőleg járt az esze, és annyi baj volt vele, hogy éjszakára bejött a házba, nappal a lányokat mlesztálta, és kimondhatatlan kihágásokat követett el, hogy végül le kellett löni. Annakidején a röndérek nem voltak valami megértőek, egy minimálisat se. Azt mondták, le kell tartóztatniuk a lovat és fel kell terjeszteniük a legközelebbi szabálysértési tárgyalásra, ha el nem tesszük láb alól. Így hát a család lelőtte, de ha engem kérdez, akit lelőttek, az a nagypám volt, és a lovat temették el a cloncoonlai templomkertben.

Az őrmester gondolataiba mélyedt bonyolult őseiről, de annyi lélekjelenléte azért maradt, hogy intsen a pincérnőnek a pipájával és rendeljen egy repetát a nyugtató orvosságból.

– Bizonyos értelemben – jegyezte meg Mick –, a nagypapja helyzete nem volt olyan rossz. Úgy értem, a ló legalább egy teremtmény, egy lelkes állat, az ember társa a földön, és egyáltalán, mindenütt nemes állatnak tartják. Na de hogyha disznó lett volna ...

Az őrmester felé fordult és felragyogó képpel hosszú, elégedett pöffentést engedett el pipájából.

– Szavai jó szívből jönnek, igen segélyzetes és ünnepélyes magától. Az ír népet forró érzelmek kötik a lóhoz. Amikor kimúlt Tipperary Tim, a konflisló, aki megnyerte a Grand Nationalt és egyedüliként maradt talpon az egész mezőnyben, Isten a tanúm rá, meg lehetett volna rá esküdni, hogy egy nagytiszteletű érsek tért örök nyugalomra. Erős férfiembereket láttak könnyezni.

– Igen, és gondoljon Orbyra, a nagyszerű lóra, amelyik megnyerte a Nationalt Boss Crokernek. Mai napig is itt nyugszik Sandyfordban.

– Bizony. És ott volt Master McGrath, a kutya, amelyik gyorsabb volt a szélnél. Ott áll a szobra egy útkereszteződésnél lenn Tipperaryben, ahol az anyám született.

Mindketten örömmel izlelgették a magasrendű állatokkal való rokonságot, bár személy szerint Mick meghúzta a határt azelőtt, hogy hosszas testi részecskeátvitel folyamata útján állattá váljon.

– Nos, őrmester úr, örömmel tölt el, hogy legalább egy dologban teljesen egyetértünk. A humán metamorfózis vis à vis egy vas biciklivel, az teljesen más ügy. És itt sokkal többről van szó, mint csupán az emberi szövetek háttorzongató kicserélése fémre.

– És mi lenne az? – kérdezte az őrmester kíváncsian.

– Minden tisztességes írnek rendelkeznie kell a megfelelő hazafiúi szemlélettel. Gyakorlatilag minden Írországból kapható biciklit vagy Birminghamban, vagy Coventryben gyártottak.

32 – Értem én a lényegét intimálisan. Igen. Beleszövődik az ügybe egy hazaárulási szál is. Bizony igaz.

Úgy látszott, ez az ötlet eddig nem jutott az őrmester eszébe, és homlokráncolásba burkolózott, ahogy magában meghányta-vetette a kérdést, miközben egykedvűen pöfékelt, és vastagon kátrányos ujjával tömögette a dohányt a csutorában.

– Na, jó – mondta végül –, aztán bizony a bicikli nem olyan komikalitás magában, hiszen gigantikus társadalmi probléma. Fiatalabb éveimben akár akasztáshoz is vezethetett.

– Igazán?

– Biz az, istenuccse. Borrisokane-ban állomásoztam akkoriban, és volt ott egy igen híres ember, akit McDadd-nek hívtak. McDadd tartotta az országos rekordot száz mérföldön kemény abronccsal. Mondanom sem kell egzaktálisan, mit tett vele a kemény abroncs. Fel kellett lógnunk a biciklit.

– A biciklit?

– McDaddnek volt egy súlyos összetűzése egy MacDonaghy nevű emberrel, de a közelébe sem ment MacDonaghynek. Ismerte a dörgést, és MacDonaghy biciklijét hagyta helyben kegyetlenül egy vasrúddal. Utána McDadd és MacDonaghy vívtak egy rövid ökölharcot, és MacDonaghy – egy sötét hajú, szemüveges ember – nem érte meg, hogy megtudja, ki lett a győztes.

– Ez ügy emberölési ügy?

– Nem úgy annak az őrmesternek, aki akkoriban a parancsnokunk volt. Szerinte is gyilkosság volt, sötét és súlyos kriminális eset ugyanúgy. Sokáig nem találtuk McDaddet, illetve nem voltunk biztosak abban, hol tartózkodik többségében. Le kellett tartóztatnunk a biciklit is vele együtt, és tüzetes megfigyelésnek vetettük alá mindkettőt titkosan egy hétig, hogy kiderítsük, hol van McDadd többsége, és hogy vajon a bicikli zöme is McDadd nadrágjában tartózkodik-e *pari passu* és *vice versa*, ha érti, mire gondolok.

– Azt hiszem, igen, de látom az összeesküvés vádjának lehetőségét is.

– Talán igen, talán nem. Az őrmester meghozta a döntést a hét végén. Kínos volt a helyzete végtelen kínzatossággal, mert közeli barátok voltak McDadd-del a hivatali időn kívül. Elítélte a biciklit, és a bicikli került a bitóra.

Mick szemében ez nagyon összezsapott igazságszolgáltatásnak tűnt, és a jelek szerint az ítéletet a bírósági eljárások formai követelményei nélkül hozták és hajtották végre.

– Úgy vélem, itt talán kissé elterelték a jogi utat – tette hozzá.

– Kemény idők voltak- válaszolt az őrmester, miközben elgondolkodva dohányzott. – De aztán nagy halotti tort csaptak, és a biciklit egy sírba tették MacDonaghyvel. Látott már bicikli alakú koporsót?

– Nem.

– Az aztán egy tekervényes famunka, nagymester asztalos legyen a talpán, aki jól kifaragja a kormány helyét, nem is szólva a pedálokról és a fellépőről.

– Nem is kétlem.

– Úgy bizony. A kemény abroncson való versenyzés szomorú korszaka volt Írországnak.

Az őrmester ismét hallgatásba süllyedt. Szinte hallani lehetett, ahogy az emlékek hullámai lágyan mossák elméje partjait.

– Tragikus esetek is voltak, teljesen másmilyenek. Emlékszem egy öregemberre. Elég ártalmatlan volt, de az embereket megkergítette azzal, amilyen furán mozgott és ment. Gyenge emelkedőre mondjuk fél mérföld per órával szokott kaptatni, de máskor olyan gyorsan szaladt, hogy esküszöm, tizenöttel is mehetett. És ez átkozott tény.

– Kiderítette valaki, mi baja volt?

– Egy nagyon intelligens, logikális, óperenciózus ember igen. Jómagam. Tudja, mi baja volt a boldogtalannak?

– Nem. Mi?

– Súlyos Sturmej Archerben szenvedett. Így hívták az embert, aki elsőként az országban felszerelte a háromsebességű váltót a századforduló körül.

– Igen, azt hiszem, látom a különböző lehetséges komplikációkat. Például azt hiszem, a versenybringákon speciális rugózású villák vannak. Igen, ez az egész nagyon érdekes. Nade, megígértem, hogy korán hazamegyek, és most fizetek egy utolsó italt.

*

A beszélgetés kellemesen folyt, ám nem abba az irányba, amerre Mick akarta. Valóban ő volt James Joyce, a nemzetközi hírnű dublini író? Vagy csak valaki komédiázik vele, akit esetleg valóban megtébolyított a szenvedés? A régi gyötrő kétség még mindig ott lappangott.

– Mr Joyce, meséljen nekem az Ulysses megírásáról.

Amaz elképedve rezzent össze.

– Több mint eleget hallottam arról a mocskos könyvről, arról az ocsmányságok gyűjteményéről, de nehogy azt mondja még egyszer, hogy közöm van hozzá. Az áldóját, jobb, ha ezt komolyan veszi. Ami azt illeti, csak egy könyvecskéhez adtam a nevemet, amelyben részem volt.

– És melyik volt az?

– Á, réges-régen történt. Oliver Gogarty és én, amikor még tartottuk a kapcsolatot, együtt dolgoztunk néhány novellán. Egyszerű történetek: dublini jellemrajzoknak is lehetne nevezni. Igen, valóban szert tettek

34 némi érdemre, azt hiszem. Akkoriban a világon nyugalom honolt ...
– Könnyűnek találta ezt a fajta együttműködést Gogartyval?

Joyce halkan nevetgélt.

– Tehetséges fickó volt – mondta –, de halálosan nagyképű. Elsősorban jól tudott mesélni, és egy bizonyos pontig a szövege egyre javult, ahogy ivott. Nagy piás volt, de nem idült. Ahhoz túl sok esze volt.

– Hát akkor barátok voltak?

– Igen, mondhatjuk, gondolom. Ám Gogarty időnként tudott ordenáre módon káromkodni is, és ez persze nekem nem tetszett, mondanom sem kell.

– Ez az együttműködés valóban fifty-fifty volt?

– Nem. Én végeztem az igazi munkát, megpróbáltam beleélni magam az emberek lelkébe. Gogartyt csak a kirakatdíz érdekelt, a nagyvilági elegancia, majdhogynem az elnöki palotába akart betáncikálni – nem pedig a jellemábrázolás. Ő, nemegyszer összevesztünk, elhiheti.

– Mi lett a könyv címe?

– *Dublini emberek*-nek neveztük el. Az utolsó pillanatban Gogarty nem engedélyezte, hogy a neve rajta legyen a címlapon. Azt mondta, tönkretenné orvosi tekintélyét. Úgysem számított, mert kiadó az nem akadt évekig.

– Nagyon érdekes. De még ezen kívül mik a fő művei?

Joyce csendesesen leütögette a hamut a szivarjáról.

– Ami a nyomtatást illeti, főleg pamfletek az Írországi Katolikus Igazság Társasága számára. Biztosan tudja, mire gondolok – azok a kis traktátusok, amelyeket ott találni minden templom ajtaja mögött egy kis állványon; a házasságról, a bűnbánat szentségéről, az alázatról, az alkohol veszélyeiről.

Mick elbámult.

– Meglep.

– Néha-néha persze nekivágtam nagyobb feladatoknak is. 1926-ban megjelentettem egy életrajzi tanulmányt Szent Cirillről, a szlávok apostoláról a *Studies*-ban, az ír jezsuiták folyóiratában. Álnév alatt, persze.

– Igen. De az *Ulysses*?

A halk hangba türelmetlenség vegyült a homályban.

– Nem akarok beszélni arról az esetről. Afféle jóindulatú tréfának fogtam fel az ötletet, de nem tudtam róla eleget, hogy gyanítsam, komoly foltot fog ejteni a nevemen. Az egész egy Sylvia Beach nevű amerikai hölgygel kezdődött Párizsban. Tudom, hogy iszonyú kimondani is, utálom, de az igazság az, hogy belém szeretett. Képzelse!

Savanyúan elmosolyodott.

– Volt egy könyvesboltja, amelyet gyakran felkerestem egy tervem kapcsán, hogy lefordítom és megtisztítom a szennytől a francia irodalom nagyjait, hogy inspirációként szolgáljanak a Dickenstől, Newman bíborostól, Walter Scott-tól és Kichhamtól megkötyagosodott írek számára. Szemem előtt széles választék sorakozott – Pascal és Descartes, Rimbaud, de Musset, Verlaine, Balzac, sőt még a szent ferences és bencés doktor, Rabelais is!

– Érdekes. De az *Ulysses*?

– Különös Baudelaire-ben és Mallarméban, hogy mindkettő őrültje Edgar Allan Poe-nak.

– Hogyan fejezte ki Miss Beach az ön iránti szerelmét?

– Ahá! Ki az a Sylvia? Megesküdött nekem, hogy híressé tesz. Eleinte nem mondta, hogyan, és különben is türelmesen úgy tekintettem, mint gyerekes beszédet. De az ő terve úgy szólt, hogy ezt az *Ulysses*nek nevezett dolgot összekutyultatja, titokban terjeszti, a szerzőséget pedig nekem tulajdonítja. Persze, hogy először nem vettem komolyan ezt az őrült összeesküvést.

– De hogyan haladt a dolog?

– Géppel írott részleteket mutatott belőle. Mesterkéltnél és fárasztó anyag, gondoltam. Egyszerűen nem tudott érdekelni, még amatőr tréfa szintjén sem. Annak idején nyakig merültem a rossz külső mögött mélyen belül rejtőző jóban Scaliger, Voltaire, Montaigne sőt a fura Villon írásaiban. De milyen jól összezsengenek ezek, gondoltam, a kiművelt írek gondolataival. Ja, igen. Persze nem Sylvia Beach mutatta meg nekem azokat a részleteket.

– Hát ki?

– Mindenféle aljas, szennyes lelkű gazemberek, akiket azért fizettek, hogy összerakják ezt az anyagot. Botrányhajhászok, trágár költők, buja selyemfiúk, perverz udvaroncok, a bukott emberiség tarkabarka paráznaságának kufárjai. Kérem, ne akarjon tudni neveket.

Mick ámulva töprengett el mindezekben.

– Mr Joyce, hogyan élt ön ezekben az években?

– Nyelveket tanítottam, főleg angolt, és diákokat abriktoltam. Bejárnék a Sorbonne-ra. Egyébként elég könnyen lehetett ott ételhez hozzájutni.

– A Katolikus Igazság Társasága fizetett azokért a füzetekért, amiket ön írt?

– Dehogya. Miért tette volna?

– Meséljen még az *Ulysses*ről.

– Nemigen törődtem vele, mígnem egy nap megmutattak belőle egy részletet, amely arról szól, hogy egy nő az ágyban a legmocskosabb dolgokon

járatja az eszét, ami valaha is emberi észben megfordult. Olyan pornográfia és szenny és irodalmi hányadék, amitől egy csirkefogó dublini taxis is elpirulna. Keresztet vetettem és a tűzbe hajítottam.

– Nos, mit gondol, kiadták-e valaha is a teljes *Ulysses*?

36

– Nagyon bízom benne, hogy nem.

Mick pár pillanatra elhallgatott, és pincéért cseppet. Most mit mondjon? Őszinteségért ugyanaz jár cserébe.

– Mr Joyce – mondta ünnepélyesen –, mondhatom, jó sok ideig elkerülték önt a dolgok. Az *Ulysses* című könyvet 1922-ben, Párizsban kiadták, az ön nevével a címlapon. És nagyszerű könyvnek tartották.

– Az Isten bocsássa meg önnek. A bolondját járhatja velem? Legalább a koromra legyen tekintettel.

Mick megütögette Joyce kabátujját, és intett egy felszolgálónak, hogy hozzon még italt.

– Eleinte kedvezőtlen fogadtatásban volt része, de azóta már mindennél kiadták, Amerikában is. Több tucat – szó szerint több tucat kimagasló amerikai kritikus írt róla tanulmányokat. Könyveket is írtak önről és a módszereiről. És az *Ulysses* jogdíja valószínűleg szaporodik az ön számláján. A különféle kiadók gondolja egyszerűen az, hogy nem tudják, ön hol tartózkodik.

– Isten angyalai óvjanak!

– Furcsa egy ember ön Mr Joyce. Liffeyt lehetne rekeszteni a kutyaütőkől, akik szemetet írnak, és majd szétrepednek a büszkeségtől. Az ön neve pedig egy nagyszerű könyvön szerepel, közben a szeme sül ki a szégyentől, és Isten bocsánatát kéri. Még ilyet?! Kimegyek egy percre könnyíteni magamon. Úgy érzem, ez a legjobb, amit most tehetek.

– Hogy merészel rám kenni ilyen szennyirodalmat?

Mick kissé ridegen állt fel, és kiment a jelzett céllal, de nyugtalan volt. Blöffje, ha ez a szó ráillik egyáltalán, aligha sikerült. Joyce komolyan tagadott, és nyilvánvaló, hogy sosem látta az *Ulysses* című könyvet. Milyen új vonalon kellene most elindulni?

Amikor visszatért és leült, Joyce gyorsan beszélni kezdett halk, komoly hangon.

– Idehallgasson, remélem, nem bánja, ha témát váltunk – mondta. – Már beszéltem arról, hogy a jövő milyen fontos számomra. Komolyan gondolom. Szeretném, ha segítene.

– Már mondtam, hogy megtiszteltetésnek venném.

– Nos, nyilván hallott a Kései Elhivatottságról. Lehet, hogy méltatlan vagyok rá, de be akarok állni a jezsuiták közé.

– *Micsoda? Nade...!*

A megdöbbenés Mick hangjában rekedtesen csegett. Most az a másik könyv, az *Ifjúkori önarckép* jutott az eszébe. A család, a hit, sőt a szülőföld

megtagadása volt ebben, és ott az a némasági fogadalom, számkivetettség és ravaszság. Mi látszik most ebből? A szószátyárság, a hazatérés és a naivság? Mégis, ne engedessék-e meg akár egy lángelmének is meggondolnia magát? És mit számít az, ha ez az elme a tébolyodottság jeleit mutatja, az emlékezet pedig kétségkívül megkopott? Az a szándék, hogy az egyház legakadémikusabb rendjébe lépjen, minden bizonnyal óriási meglepetés, ám talán nem kell teljesen komolyan venni. Még mindig a saját kezében van halhatatlan lelke, és kicsoda ő, Mick, maga is a trappisták szent börtönének küszöbén, hogy megkérdőjelezze óhaját, miszerint részt akar venni a vallási életben? Előfordulhat persze, hogy nem fogadják el a neki tulajdonított botrányos irodalmi művek, vagy akár a kora miatt, de ez a döntés a Jézus Társaságának tartományi rendfőnökére tartozik, nem Mickre.

– Francia tervemet, ha nevezhetem annak – folytatta Joyce –, felfüggeszthetem addig, amíg a rend kapui be nem zárulnak mögöttem. Érdekes, sok jegyzetet készítettem azokról a jó és tisztességes dolgokról, amiket az a három gazember írt meg, akik úgy egyébként gázoltak a vérben – Marat, Robespierre és Danton. Furcsa... mintha liliomok nyílnának ganéjdombon.

Mick elgondolkozva ivott, közben bölcs szavakba öntötte gondolatait.

– Mr Joyce – mondta –, ha jól tudom, tizennégy évig tart, hogy valakiből jezsuita atya legyen. Ez hosszú idő. Jóval rövidebb idő alatt lehet önből orvosdoktor.

– Ha Isten megtart, lennék én posztuláns is, még ha húsz évem rámegegy is. Mit számít pár rongyos év ebben a siralom völgyében? Ismer személyesen jezsuitákat?

– Igen. Legalábbis egyet, bizonyos Cobble atyát, a Leeson Streeten. Angol, de elég értelmes.

– Á, kiváló. Bemutatna neki?

– Hogyne. Természetesen ennél többet nemigen tehetek. Úgy értem az egyházi ügyekben az egyház dönt. Ha megpróbálnék valamiképpen... beavatkozni, vagy nyomást gyakorolni, igen hamar rám szólnának, hogy törődjek a magam dolgával.

– Teljesen megértem. Nem kérek többet, mint hogy csendben elbeszélgethessek egy jezsuita atyával, miután egy önhöz hasonló felelősségteljes, tiszteletreméltó személy beajánlott. A többit hagyja rá, rám és Istenre.

Hangja elégedettnek tűnt, és a homályon át mintha mosolygott volna.

zellek és gnyolódok ezek. Mindenbe beleavatkoznak és mindenre felelnek, mit sem törődve az igazságokkal. Szeretnek csekély bajokra és örömlélekre beszélni, hogy az igazságot okozni és ráterjeskedni, hogy a hit által a szellemek. Ezeket a szellemeket közönségesen hőbroszóknak, nyavalykodóknak, ignóknak és lideroknak szokták nevezni. Függenek a maguk felett.

104. Gyakran így használják fel a szellemeket. Gyakran így használják fel a szellemeket. Gyakran így használják fel a szellemeket.

105. A szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek. A legfőbb és legmagasabb szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek. A legfőbb és legmagasabb szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek.

106. A szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek. A legfőbb és legmagasabb szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek. A legfőbb és legmagasabb szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek.

107. A szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek. A legfőbb és legmagasabb szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek. A legfőbb és legmagasabb szellemek a földi életben a legfőbb és legmagasabb szellemek.

